MATICHON INFORMATION CENTER	Subject Heading :
Source : ข่าวสด	52208801
Date : 23 เม.ย. 2552 Page : 29	No :

สสส.จับมือม.แม่โจ้ผลิตไฟฟ้าเวทีพัฒนาชีวิต'คนตองเหลือง'

29

รายงานพิเศษ

ท่ามกลางปัญหาวิกฤตพลังงานของโลก ก่อให้เกิดการพัฒนาพลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือกใหม่ๆ ขึ้นมาทดแทนแหล่งพลังงานสิ้นเปลืองอย่างถ่านหิน น้ำมัน หรือก๊าซธรรมชาติ ซึ่งใช้แล้วมีแต่หมดไป หนึ่งในบรรดาพลังงานทดแทนที่ถือว่าเป็นพลังงานยอดนิยมมากที่สุดคือ "พลังน้ำ" โดยข้อมูลของ IEA (International Energy Agency) ระบุว่าปัจจุบันทั่วโลกผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำขนาดเล็กคิดเป็นร้อยละ 16.6 ของพลังไฟฟ้าทั้งหมด และคิดเป็น 92 เปอร์เซ็นต์ ของพลังงานไฟฟ้าที่ผลิต

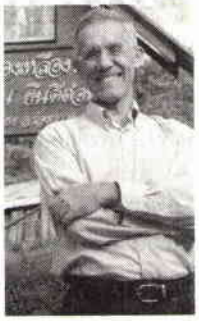

บุญยืน สุขเสน่ห์

ธรรมศักดิ์ พันธุ์แสนศรี

จากพลังงานทดแทน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรแหล่งน้ำที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะนำเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็กมาใช้งานได้ในหลายพื้นที่ แต่ยังขาดการนำมาใช้งานอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงร่วมกับ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ จัดทำโครงการ "การออกแบบ สร้าง และทดสอบอุปกรณ์ไฟฟ้าจากแหล่งน้ำขนาดเล็กในชุมชน : กรณีศึกษาบ้านมลาบรี (ตองเหลือง) จังหวัดแพร่" เพื่อหาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าจากแหล่งน้ำที่เหมาะสมกับชุมชน อันจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านมลาบรี (ตองเหลือง) มีประชากรราว 150 คน จาก 30 ครอบครัว อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านห้วยฮ่อม ต.บ้านเวียง อ.ร้องกวาง จ.แพร่ ซึ่งชนเผ่าตองเหลืองเป็นชาวพื้นเมืองที่มีภาษาพูดเป็นของตนเอง ในอดีตเป็นชนเผ่าเร่ร่อนไม่นุ่งผ้า ใช้ใบตองทำเพิงพักและจะย้ายถิ่นฐานเมื่อใบตองเปลี่ยนสี แต่ปัจจุบันได้มีการปรับสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก แต่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นตองเหลืองผ่านภาษาพูด ดนตรี และภูมิปัญญาของการดำรงชีพในป่า

ทุกวันนี้ที่หมู่บ้านตองเหลืองมีไฟฟ้าเข้าถึง และชาวบ้านก็มีไฟฟ้าใช้แทบจะทุกครัวเรือน แต่ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลางที่ใช้เป็นสถานที่ประกอบอาชีพเสริมยามว่างจากงานไร่นายังไม่มีไฟฟ้าใช้ เนื่องจากชาวบ้านยังมีรายได้น้อยมาก แค่พอจ่ายค่าไฟในส่วนของตนเองเท่านั้น ทำให้การประกอบอาชีพเสริมที่ชาวอเมริกันคนหนึ่งซึ่งใช้ชีวิตร่วมกับชาวมลาบรีมานานนับสิบปีแนะนำให้ เช่น การย้อมสีด้าย และการถักเปลญวนไม่สะดวกในยามค่ำคืน

ว่าที่ร้อยตรีธรรมศักดิ์ พันธุ์แสนศรี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ และหัวหน้าโครงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำฯ เปิดเผยว่า จากการเข้ามาทำกิจกรรมกับชาวบ้านพบว่าในบริเวณหมู่บ้านมีลำธารน้ำไหลผ่าน จึงเกิดความคิดที่จะ

ผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำให้กับชาวมลาบรีได้ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์วัฒนธรรม ซึ่งหากชาวบ้านมีไฟฟ้าที่ชุมชนสามารถผลิตเองแล้วจะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น ช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่า และมีส่วนแก้ปัญหาโลกร้อนจากการใช้พลังงานที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ด้วยอีกทางหนึ่ง

"ชาวมลาบรีแต่ละครอบครัวใช้ไฟฟ้าน้อยมาก มีเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่เพียงไม่กี่ชนิดเท่านั้น อาทิ หม้อหุงข้าว หลอดไฟให้แสงสว่าง และ

วิทยุสเตอริโอ มีโทรทัศน์เพียง 11 เครื่อง และใช้ไฟสูงสุดไม่เกิน 75 บาทต่อครัวเรือน แต่เมื่อเราดำเนินการติดตั้งและวางระบบการผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำแล้วเสร็จ คาดว่าจะได้ไฟฟ้าประมาณ 6-7 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ซึ่งแทบจะเพียงพอต่อการใช้งานของคนทั้งหมู่บ้าน" อ.ธรรมศักดิ์กล่าว

การทำงานของเครื่องผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กจากพลังงานน้ำนั้นจะเป็นการต่อท่อเพื่อนำน้ำจากจุดรับน้ำซึ่งมีความสูง 633 เมตร จากระดับน้ำทะเล ไหลลงมายังที่ตั้งของเครื่องผลิตไฟฟ้าซึ่งสูง 533 เมตรจากระดับน้ำทะเล เพื่อทำให้เกิดแรงดันผลักเครื่องกำเนิดให้ไฟฟ้าทำงาน ซึ่งระบบนี้จะไม่มีแบตเตอรี่เพื่อเก็บสำรองไฟ ดังนั้นเมื่อจะใช้ก็เพียงแค่เปิดวาล์วน้ำเครื่องก็จะทำงาน

ด้าน **นายบุญยืน สุขเสน่ห์** ชาวอเมริกันที่สนใจในวิถีชีวิตของชนเผ่าตองเหลือง โดยทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งส่งเสริมคุณภาพชีวิต และหาอาชีพเสริมให้กับชาวบ้านมานานกว่า 30 ปีเล่าว่า เมื่อมีไฟฟ้าชีวิตของชาวบ้านก็จะดีขึ้น ตัวอย่างง่ายๆ เขาก็จะได้ใช้หม้อหุงข้าว ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

ข้อดีอีกข้อหนึ่งที่หลายคนอาจคาดไม่ถึงนั่นก็คือ ช่วยให้ชาวมลาบรีลดการตัดไม้ทำลายป่าลงได้

"สมัยก่อนชาวบ้านต้องตัดไม้เพื่อมาทำเชื้อฟืนเป็นพลังงานความร้อนในการหุงหาอาหาร ซึ่งใช้กันเยอะมาก แทบจะทุกครัวเรือนและทุกวัน หากชาวบ้านผลิตไฟฟ้าใช้ได้เอง เขาก็จะมีพลังงานไฟฟ้าใช้ในการหุงหาอาหาร ให้แสงสว่าง ซึ่งก็จะเป็นการช่วยอนุรักษ์ป่าไม้ไปในตัวเองโดยอัตโนมัติ และข้อดีอีกอย่างหนึ่งก็คือ เขาสามารถที่จะทำมาหากินในเวลากลางคืนหลังจากเลิกงานในไร่ได้ด้วยการฉักเปลญวนเป็นอาชีพเสริม ซึ่งปัจจุบันเป็นอาชีพหลักของหลายๆ คน โดยเขาจะสามารถหารายได้ถึงวันละ 200-250 บาท จากค่าแรงในการฉักเปล นอกจากนี้ เขายังจะได้เรียนรู้ว่าไฟฟ้าเกิดมาจากที่ไหน เมื่อเกิดมาจากน้ำเขาก็จะต้องช่วยกันอนุรักษ์ป่าเพื่อให้มีน้ำไว้ผลิตไฟฟ้าให้ใช้ได้ตลอดทั้งปี" นายบุญยืนกล่าว

แต่สิ่งหนึ่งที่หลายๆ คนต่างกังวลนั้น ก็คือ เมื่อมีไฟฟ้ามีความเจริญเข้ามา วิถีชีวิตของชาวตองเหลืองจะเปลี่ยนไปหรือไม่ นายบุญยืน ฝรั่งหัวใจไทยคนเดิมให้คำตอบว่า ความเป็นตองเหลืองนั้นไม่ได้อยู่ที่ความด้อยโอกาส ไม่ได้อยู่ที่การไม่นุ่งผ้านอนกับดิน ไม่จำเป็นต้องอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เพราะความเป็นตองเหลืองนั้นขึ้นอยู่ที่ใจของชาวบ้าน ขึ้นอยู่ที่ภาษาพูด ดนตรี และองค์ความรู้เกี่ยวกับป่า เราอนุรักษ์ด้วยการพัฒนาและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ ซึ่งสามารถทำไปควบคู่กันได้ ไฟฟ้าพลังน้ำจึงเป็นการสร้างชีวิตใหม่ให้กับชนเผ่าตองเหลืองได้อีกทางหนึ่งโดยไม่ได้ทำลายวิถีชีวิตและความเป็นตองเหลืองลงไปแต่อย่างใด

โครงการผลิตไฟฟ้าจากแหล่งน้ำขนาดเล็กในชุมชนฯ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการที่จะแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพในการผลิตและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ชุมชน และยังสามารถที่จะเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ออกไปยังชุมชนในท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการประหยัดพลังงานและค่าใช้จ่ายลงได้ อันจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนในที่สุด